

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De somnijs [et] vn[...] oriant[ur]. Ser. LX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De effectibus somniorum

mollibus lectis sternis ad somnolentiam puocant. et maxime de spiritualibus. Hi in lectis talibus non somnolentiam declinant: sed nuntium: formidant. et in lasciuia non fugiunt: sed ea studiose persequuntur et percurant. Et ideo in illis lectis non angelos speculant: sed demonia carnis formam prestant: ut dicit Hugo ubi supra. Timeo inquit ne in huiusmodi lectis videatur somnia vana: utasque ne in eis pariatur ad delusionem. Et sic in exteriori lecto caro mollis volutat. sic in voluptuosis lectulo anima vana spoliatur. Hec tibi. Contra autem tunc scilicet per principia mundi. pro somnolentia declinat esse lectorum mollitiam: ut supra. ¶ Secundo autem tunc scilicet per philosophum: ut somnolentia declinat esse dormitauerit loco somniorum. Non enim plerumque fecerit somnia: sed per puulam moram vel sedendo vel modo: cum sup manu accubedo: nam necitari facit fecerit. Sic Seneca de seipso ait. et narrat ad Lucium. in quibusdam epistola dicit. Breuissimo sono vixit: et quasi inquit: gressus est mihi vigilare defuisse. ubi vult dicere. quod in sono modica pauisam fecit: et in vigilia et somnolentia distulit. Et tunc eugilauit et operibus perie operam dedit. Sicut legitur de beato arsenio in vita spatium: quod per totum tempus vite sue ad operum manuum suarum sedie: et pannum in sinu habuit. quod lachrymas crebro ex oculis currentes dererit. tota nocte in somno duxit: mane cum pro lassitudine dormire vellet dicebat sono: veni male serue. et sic par somni sededo cepit et stari surrexit: dicebatque: sufficiat monacho si dormit vna hora si saltem e pugtor. Item de beato Hieronymo. scribit Augustinus ad Primum in quibusdam epistola: quod Hieronymus. annis vniuersum et sicra non gustauit. ab omni esu carnis abstinent. cocum quod non nisi in vltima egritudine bis comedit. Licitio facco carne velut erbiops eem: maceravit. Stratum autem nisi crata nung scuit: non nisi sel fructibus aut herbarum folijs siue radicibus passum in die. post vespas se osombis pbeno: deiceps vsque ad horam sedas nocte priuue vigilabat. postmodum sono fellus in tra dormies vsque ad mediu nocte qescebat. quod hora priuue surgens lectis et sepeur sa: eris quod tota radat ecclesia: inter vsque ad esus horam pdurabat. Ita leuissima flebat peram veni: alia ac si hoies occidisset. Hec et plura alia scribit Augustinus. se icclerisse in epistola predicta ex sepe. Euxio laborum se. dicitur. Hieronymus. ¶ Tertio autem tunc se fatigauerit exercitio laborum: ut nocturna pharasma in somnis intraret: et diabolicas deceptions que in somnis laborat: declinat. Et ubi dicitur in nimis fatigatur et fessus ex lassitudine solus dormit. et raro vel nung amcuq: visionem in somnis habet: et si habet: ex his que vigilas fecit. Quia autem fatigatio laborum inro ducit somnificos docet expumetum. Luit ronez assige Alb. j. d sono tract. ij. di. In fatigatoe et labore resoluunt calor et spiritus. et tunc quant excoz ra sono. labor em e collocauim hundi iteriois. quod motus in: exeat calor. et tunc enapozat et luy quat hundi tibi gelaet vel viscosi. exco: ar apie pozos et enapozat calor et spiritus. Et ideo exteriora obtinet frigiditas. Et tunc recrudat calor et spiritus ad interiora: et sic dormit. Hec Alb. Et sic se fatigat

gare et dormire que docuit Hieronymus rusticum monachum: ut supra in epistola sua ad eundem: ubi ait. Lassus ad stratum ventas ambulat: quod dormites: nec dum expleto somno surgere cogit. Item cum demones multum illudat hominibus rationibus bonis que malis in somnis: ex pedite se fatigare in lectis laboribus. quod anima deterta in somnis facit: alia declinat. Quia autem demones in festi sunt hominibus etiam in somnis. pro auctitate ecclesie que in plerumque orat custodiri dormientes: di. Procul recedat somnia et nocturni pharasma: bos. quod n. comp. ne pol. corpa. Et b. Greg. viij. mo. dr. quod demones bonos et malos per somnia etiam malis per somnia modum diligenter: dormientes etiam per mittunt: et adusa formidantibus adusa anponunt. Scitis in somnis quidam visiones. ponunt. de quibus cum euigilant recordentur et cogitatur quod sine: et medio tpe bona cogitare dimittunt. in h. dei scriptis ad meritum diuina purdicia ordiat: ne somni ipoz a primio vacet. Idem dicit Hieronymus. ij. de su. bo. quod per h. visiones expe dit animam fatigari bonis operibus: ne in somnis illis cibus agitet visionibus. quod tunc que vigilates seriose tractat: eadem dormientes somniat: ut docet expietia. Et in Alb. j. Lib. tract. ij. Studiosi ordinarunt sicut in cibo et potu. et tibus quibus sumunt cibum et potum: et tpe vigilie non hnt in corde nisi bona. Et ideo pharasma somniorum. qero spiritu mouent in eis et ordiat: et honesta somnia repntat. prauum autem in oibus his ordiat: et ideo turpia somnia eis occurrunt. Hec Alb. Idem docet scilicet in nocturna pharasma: lectis sepeuraz occupari: meditari: celestium inbiari: et priorum vilitatibus ex corde in vigiliis incedi: ut eis ad occupent sono decet. et sic nec dormiendo nec vigilado a bono ope sine vacat. Alii b. Hieronymus ad Eustochium. scribit: ea h. docet in epistola dicit. Leberus lege: quod prima disce: renenei recodice somni obrepere: cadere facie pagina sacra susceperit. Et Berni. in sol. instruit: nung dormitum in siue feruenei d. aliis opabili cogitatioe: quod anima detineat: ne aliis visionibus in somnis occupet: di. Item inquit ad somnium: sp. aliqd tecum defer in memoria vel cogitatioe: ei que placite obdormias. quod non nung est somniare te iuuere. quod est vigilante te excipies in statu besterne itenciois restituar. hec Berni. Implorem: quod diuina clemencia: ut gram nob tribuat: per qua sic vigilat in operibus bonis: ne post somnium in peccatis eterna danatoe icidat. Amen.

De somniis et vni oriant. Ser. LX.

Non dormiamus sed vigilem? et sobrii sim? j. Thes. v. Thema magis ad apostolum. Multos er rare fecerunt somnia Eccl. xxxij. In pedet ser. audistis pla que sunt reprehensibilia circa somnium. quia ta et mala icurrunt que in somno nimium excedunt. que etiam nos inducere dnt ad mane surgendum. Et quod facere debet ad fugiendum nimium somnium. Nunc par in h. fmoc pauca dicere cogitauit d somniis. an ista sine phidatada: an ho per ista vita sua debe at dirigere et qliter. Pro gra huc ma. ¶ Non

demones
ifesti sunt
hoibus in
somnia.

ca somn
oz est d
plex

ca excoz
somnia
rum du
plex

dominam⁹ s; vigilam⁹ rē. ¶ Circa somnia
 tria sic vidēda z p̄sideranda. vīz Origo/effe/
 ccus/pcr̄m somnīoz. ¶ Circa p̄mū vīz circa
 originē siue ortū somnīoz. Est hec q̄stio. q̄ sit
 or̄ est du
 plex
 cā somnīoz: v̄l v̄n somnia euēniūt rē: Ad B dī
 cendū est: q̄ cā somnīoz ī gnālī ē duplex. inee/
 rīoz z extērior. Causa inērior est duplex. P̄rio
 em̄ somnīa p̄cedūt ex cogitatōe vel affectōe p̄/
 cedēte. inq̄ntū vīz illa occurrunt hoīs phanta
 sic ī dormiēdo circa q̄ cō cogitatio vel affectio
 fuit imozata vigilādo. ¶ Scōda cā somnīoz ī/
 rīoz ē corpāl' dispositio. Nā ex dispositōe itē/
 rīoz corpīs format aliq̄s moē⁹ ī phārasīa cōue
 niēs tali dispositōi. Sic homīni ī q̄ frigidī bu
 mores abundāt occurrīt q̄ sit ī aqua v̄l nīve
 homīni v̄o q̄ nīmīū est calefacē⁹ ad intra occur
 rit sepe q̄ sit ī igne vel ī balneo. B ī illis hoīb⁹
 in quib⁹ nīmīū abundāt cholera. Si autē nīmī
 um dominat sanguis occurrunt somnia. quō
 hō sic ī aere: ascēdēdo vel descēdēdo: v̄l quō
 incipiat se mouere z volare zc. Si nīmīū dñat
 flegma occurrūt sōnia de aq̄s v̄l pluuiā: vel q̄
 mō submergi velle ī aq̄s zc. Si autē nīmīū do/
 minat melācholia/occurrūt sōnia de fra: d̄ res/
 bus opac' siue nigritis: siue fūib⁹: quō cadat.
 Sic ēt famelic⁹ z s̄tibūdīs occurrūt sōnia d̄ ci
 bo z poru. ¶ Et r̄lib⁹ autē somnīis medici p̄nc
 cogitāre dispositōes corpīs q̄ ad sanītare vel ex/
 gritudīnē. Et iō si frēq̄nt̄ h̄mōi sōnia vētrēt me
 dīca nō eēt occultāda: qz sūt sōnia nālīa. Nā
 ex illis cogitāre p̄nc medici dispositōes corpōs
 q̄ntū ad excessū humor⁹ peccatū zc. ¶ Scōda
 causa somnīoz ē extērior. Et hec s̄lt̄ ē duplex. P̄ri
 ma cā extērior somnīoz ē corpāl'. s̄ imūatio imagi
 rum du
 plex
 natiōis v̄l phārasīe. inq̄ntū imaginatō v̄l phā
 rasīa dormiēt⁹ imūat. v̄l ab aere p̄tēntē: vel
 alio extēriori corpē. s̄ aq̄ v̄l igne zc. v̄l ex imp̄sō
 ne celestī corpīs: v̄l sic dormiēt⁹ aliq̄ phārasīe
 appeār⁹ p̄formes dispositōi celestīū: v̄l h̄mōi ī/
 mūatiōi. Sic q̄n somnīatī imponit man⁹ ad
 aquā sōniat d̄ aq̄. Sic ex nīmīa aers̄ siccitate q̄s
 aliq̄n h̄z somnia d̄ siccitate v̄l calore. z ex nīmīa
 hūiditate v̄l celi influētia occurrūt somnia de
 pluuiā v̄l aq̄z iundatiōe zc. Et etiā sōnia licet
 nō sint cause futurōz effectū. sūt t̄n phabilia
 signa. ¶ Scōda cā somnīoz extērior ē spūāl': q̄ q̄nq̄
 est a deo q̄ ministerio angeloz aliq̄ homīb⁹ re
 uelat ī somnīis: s̄m illō Nūc. r̄ij. Si q̄s fuerit
 inē vos p̄pha dñi: ī vīsiōe app̄beo ei. v̄l p̄ sōnū
 loq̄r ad illū. Itē Job. xxxij. q̄n irruēt sopoz sup
 hoīs z dormiūt. tunc ap̄te de⁹ aures vīroz: et
 erudīēs eos īstruit disciplina. Et sic sc̄i vīr le
 gunt̄ habuīsse somnia. v̄l Joseph de sole z lu/
 na z r̄j. stellis adorātib⁹ et. Et d̄ manipul' fra/
 trum adorātib⁹ manipulū suū Gen. xxvij.
 ¶ Scōda causa extērior spūālīs somnīoz sit o/
 peratione demonum. quādo vīz aliqua phā/
 rasīa imūant̄ siue appēnt̄ dormiētib⁹ opa/
 tionē demonū. ex quib⁹ q̄nq̄ aliq̄ futura reue
 lā: bis q̄ cū eis h̄nt pacta illicita. Nec s. Tho/
 4

ij. ij. q. xcv. ar. vj. Utz diuinarō q̄ sit p̄ somnia
 sic illicita. ¶ Est t̄n aduertēdū: q̄ s̄m Bre. vij.
 Dyalo. Et h̄z ī glo. collaterali sup illo v̄bo t̄bēa
 cis Ecclī. xxxij. Nōtos errare fecere somnia:
 z exciderūt sperātes ī ill'. Et itēz sup illo v̄bo
 Dan. ij. Somnīū tuū z vīsiōes capīs tui ī cu/
 biculo tuo hūitūcemōi s̄ zc. In sp̄ali sc̄z s̄t ma
 nentes siue gnā somnīoz. ¶ P̄rio em̄ p̄tingūt
 somnia ex nīmīa ventris ī gurgitariōe vel re/
 p̄tōe. ¶ Scōdo ex ventris z capīs extēriorē
 q̄ duo nemo sc̄tīs vitare p̄t: v̄l oēs exp̄mēto
 cogitāre. ¶ Tertio ex demōis illusiōe. Nā de
 mō p̄t illudere trib⁹ mōis. P̄rio p̄t facere v̄t
 aliq̄ sp̄s q̄ sūt imaginatiōe fuare: ad organa
 sensus extērioris suār v̄l descēdāt: sic p̄tingit ī
 somnio. Et tunc vident̄ ac si essent res p̄ntes z
 acru sentirent. ¶ Scōdo qz p̄t organa sensū ī
 mutare. q̄b imūatis fallit iudiciū sensus. sic
 gust⁹ imūat a supabūdātia h̄mōz choleric⁹: ex
 q̄ gustui oīa vident̄ amara. ¶ Tertio qz aliq̄
 q̄ obiectū ex aliq̄ mā p̄t formare. sic cū assu
 mit corp⁹ a erētū: z īnē s̄sū z sensibile p̄dēre sic
 qdā facit p̄nc v̄tūe q̄rūdā regnālīū. sic ad vna
 poratōes cuiusdā fūmi trabes dom⁹ vidēt ser
 pētes. Et mltā h̄mōi exp̄mēta iueniūt q̄ ī ill' p̄
 sagijs vident̄ z sūt. Nec br̄us Tho. ī sc̄ptis. ij.
 sen. dist. vij. ar. ij. Utz demōes īnē corpā h̄mōz
 na eē possint īnē sol. iij. argu. ¶ Quarto sōnia
 fūt v̄l p̄tingūt ex dei reuelatiōe: sic p̄z de Jo
 seph. vbi s. ¶ Quinto somnia sūt cogitatiōe
 s̄lt̄ illusiōe: q̄d parti causat̄ ab hoīe: p̄m a de
 mōe. ¶ Sexto cogitatiōe s̄lt̄ reuelatōe vbi s.
 Dan. ij. Somnīū tuū z vīsiōes capīs tui h̄mōz
 cemōi sūt. ¶ Et q̄b p̄z: q̄ nō ē facile credendū
 somnīis: v̄t vult Bre. vbi s. qz q̄ impulsu sc̄i:
 facile n̄ relucet. t̄n sc̄i illusiōes z reuelatōes qdā
 irrimo sopore discernūt: v̄t sc̄iā qd a bono sp̄i
 peptā: v̄l qd ab illusiōe patiānt. p̄p̄ea de Bre
 go. vbi s. Si erga hec mēs caura n̄ fuerit: p̄ de
 ceptōre sp̄m mlt⁹ se vanitatib⁹ imergit. q̄ non
 nūq̄ solet vera p̄dicere. v̄t ad extēmiū valcat
 aiām ex aliq̄ falsitate illa q̄are. Et s̄būgit exm̄
 di. Sic cuiā n̄fo nup certū ē p̄tingisse. q̄dū so
 mnia vebemēt a t̄tēderet: z p̄ somnīū lōga spa
 cia hū⁹ v̄tē sibi p̄missa sūt. cūq̄ mltas pecu/
 nias p̄ lōgior⁹ vīte stipendijs collegiss̄: ita rez
 p̄tē deficere. v̄t tacitas res oēs relinq̄ret z īpe
 secū nihil ex bono ope portarē. ¶ Circa p̄missa
 occurrūt et̄is q̄. Utz sic licitū p̄ somnīū diuina
 re. i. futura p̄dicere. Ad h̄ d̄m ē s̄m s. Tho. m.
 ij. ij. q. xcv. ar. vij. q̄ p̄dicere futura p̄ sōnia
 p̄t p̄tingere q̄reuo⁹ modis. P̄mo ex nālī rō
 ner: sic p̄nc cognosce oīa futura q̄ effect⁹ suos
 h̄nt ī caus suis. Et etiā p̄dicere nō ē diuiniatio
 neq̄ p̄c̄m. Sicut si alieut somniaret tpe estā/
 tis z caliditas appropiq̄re tps messis: vel tps
 vindemīaz ī autūno v̄l si alieut somniaret
 quō piscina post elongatiōes ligni ī abductio
 ne aque esset quasi siccā: z viderent̄ pisces z sic
 de alijs etiā ex nālīb⁹ causis p̄nc predicti sic fu/
 4

Somni
oz
sc̄z
gnā

Exēplū

L

p̄dicere
futura
somnia
p̄ngit q̄
duplex

demōes
ifesti sūt
hoīb⁹ īn
somnia

cā extērior
somnia
rum du
plex

E

De effectibus somniorum

cura est. **S**ecundo dicitur futura predicere ex eorum
 parte plenitudine vel dispositione ut medici faciunt.
 quod quibus ex somniis cognoscunt sanitatem aut infirmitatem
 futuram somniant. Et hoc non est illicitum: nec est di-
 uinare: vtz s. B. **T**ertio dicitur futura predicere
 re ex diuinatione. sic fecerunt Ioseph et Daniel
 Gen. xl. Et Dan. ij. quod per reuelationes diuina vide-
 runt plagas futurorum. Et ideo reuelationes a deo sibi
 facta exponebant et alijs enarrabant. Unde dixit Ioseph
 duobus cunuchis. quod habuerunt somnia et inter-
 pretationes ignorabant. Nunc quod non est interpretatio refer-
 re quod viderent. Gen. xl. et Dan. ij. et quod per vultu
 onem reuelatum est danieli mysterium a deo. Unde ibi dicit
 deus in celo reuelas mysteria. In nullis enim somniis
 quatenus est ex se. fides vel spes per certo ponenda est nisi
 si alicuius ostendat aliquid per certo per somnia: vel si somnia
 a deo reuelata fuisse. Unde nec Ioseph nec daniel
 el obfuabatur somnia spem ponentes in illis: sed quod per
 somnia fuerit eis a deo reuelata exposuerunt: vtz
 vbi s. **Q**uarto dicitur futura predicere in som-
 niis ex demonum illusionibus et reuelationibus quibus
 circa hunc: vel expressa: quod ad hoc eos inuocant: vel tacita:
 quod huius diuinitatem se credit ad id ad quod se non per exper-
 dere. Et talis est illicita et superstitiosa. Unde prohibet
 Leuit. xix. non obfuabatur somnia. Sicut et Deus.
 xvij. Non inuentat in te: quod obfuat somnia. et hoc: vel
 pactum huius cum demonibus. vel spem ponens in somniis.
Circa secundum principale videtur circa effectum somnio-
 rum. Est aduertendum secundum philosophum li. ij. de sono et vigilia
 Et s. b. T. bo. ij. q. x. vbi s. **S**omnia huius
 se scribit ad effectum futuros sequentes

Sunt circa futuros euentuum
 Sunt signa futuroz effectuum
 Neque se signa neque causa futuroz s. s.
 casualia

Primo quod somnia sunt circa futuros euentuum: pu-
 ta cum mens alicuius ex his quod videt in somniis indu-
 cit ad aliquid faciendum vel vitandum. tunc est effectus somnium
 fuit causa faciendi aliquid vel vitandi. Nam causa est ad quam
 sequitur effectus. sic purificatio huius est causa febris. Ex-
 plura vtz signa huius somnia de tribulacione penis inferni
 videndo in somniis diuersas pectorum penas: et ob hoc
 cessaret a penis etc. tunc est effectus somnium est causa vitandi peccata
 vel signa huius somnium quod in tali vel tali loco debe-
 ret muricari vel occidi: et ob hoc vitaret locum illum.
 vel de re inuentione et ob hoc illuc iret vel ea inueni-
 rer. et sic de alijs. **S**ecundo somnia quibus sunt signa
 aliquid euentuum futuroz: quatenus reducunt in aliquid
 quod eam causam somniis et futurorum euentuum. Et secundum
 philosophum prime cognosciones futuroz ex somniis sunt tan-
 quam ex signis. Signum aruocat quod designat aliquid s. s.
 non sic causa ipsa. Verbi gratia. sic aspidem lignum est signum
 febricitandi: vel amaritudo lingue sic somnium de gula
 Exeplum sicut fell signum est febris istans. Unde quod somnia sunt quod
 se signa eorum quod accidit circa corpus. **D**e Galieno p
 bat per duo exepla. **P**rimum enim est quod quod somnia
 vit sibi infundit in venere picem ardere: et se estuari in
 igne picis: eo quod cholera adusta nigra icterica huius
 inuenire. et hanc cum surrexit a sono amiserit plena
 Exeplum sic liberat fuit. **S**ecundum enim est quod quod dolens

Exeplum
 Exeplum
 Exeplum

splenem sepe trulit et ordinauit quod faceret vni sibi
 viciu splenis medicaretur. Et somnauit quod mueret
 super manum in duos digitos. s. atriclarum et anularem
 et cum curgula sic fecit: et valuit. Et his per quod
 da passiones et dispositiones se in nobis et ex pre aie
 quod ex pre corporis: quod se signa et causa somniorum in nobis.
Propterea medici plures experiri dicunt: quod operari valde
 attendere somniis ad cognoscendum causam egreudini
 eo quod pleuro et passio et accidens aie et corporis frequen-
 tissime in somniis demonstrat bonum et malum.
Tertio somnia quibus neque se signa neque causa futu-
 roz euentuum s. s. casualia. Unde huiusmodi somnia per acci-
 dens se huius ad futuros euentuum. et si quibus signa huius
 rati erit casuale. Verbi gratia. Si in aliquid ambulans
 te contingit casu et fortuna eclipsari solis: ambu-
 latio illa neque est signum neque causa eclipsis solis: neque
 eorum eclipsis solis est causa ambulandi. **S**uo-
 mo si quis ambulari nihil cogitans de pecunia: et in
 via inuenit bursa plena pecunie. Sic a sicut est in
 quibusda somniis. **Q**uoniam aliquid de aliquid futuro
 bello somniant et postea euenit: euenit illi bellum
 ex sono erit a casu et per accidens. Et non ideo venit quod
 somnium fuit causa vel signum euentuum illi belli, et forte
 illud somnium huius: quod non huius auduit loquor de bello
 et diligenter attendit etc. **U**eluti si aliquid cogitat de
 aliquid rei: non sequitur quod huius faciat quod cogitat vel me-
 morat. **L**uius rati est quod sua cogitatio vel memoria
 illi euentui nec causam dedit nec signum: sed casu
 sic accidit. sic et de somniis. **D**iceret quod. **Q**ui
 bus in modis appareret phantasmatum in somniis
 ex quibus futuri euentuum predicuntur. **R**ati secundum Alber-
 tum in comento sup li. de sono et vigilia quod quibus
 multi sunt modi quibus talia phantasmatum in somniis
 appareret. enumerat ei Albertus huius decem modos. **D**uo **D**uoniam
 tunc se modi pur ad penis spectat. **U**nus est quod euenit diuinitatem
 euentuum forme huius phantasmatum puenit ad aniam sicut in
 secundum lucem pufusam et indistinctam: vtz diuinitatem somnium
 huius clarum et huius intelligit: tunc vtz est quod possit repen-
 ratione talis somnium iudicare vel explicare. **S**ic
Plato ait quod quod somnium fuit quod moreret: et tunc diu-
 vixit. **S**ecundo modus est quod clara luce et distincte
 ere phantasmatum sicut res de quibus est somnium per-
 ueniunt ad aniam. ita quod clare cognoscunt
 acti vigilarer. Et ex talibus somniis potest quod aliquid
 futura quibus cognoscere. quod et quibus sit per angelos
 bonos quibus per malos. **P**ro quod notandum quod ad
 recipiendum tales reuelationes dei vel angeloz
 bonoz aut maloz anie dormientium ceteris sunt
 apertiores quam vigilantiis. Et precipue in nocte. quia
 secundum philosophum in de sono et vigiliis noctes silentiores sunt
 et huius per sedationem motuum interiorum et exteriorum.
 et precipue circa auroz quibus digestio completa est
 et motus fumositate sunt sedari. **A**ngelus enim est
 huius limitare huius efficaciter potest reuelare aliquid
 anie dispoite quibus indispoite: vtz in oia somnia quibus
 sunt futuroz plagia tali hora sunt huius. **I**tem
 motus nocturni quibus in somno imperfecto sunt etiam
 valde debiles: mouer quibus plus quam in vigilia. vel
 appareritas maioris motuum faciunt: vtz ex penis
 somniis in auribus factis sunt nobis somnia de tonitruo

Exeplum
 Valerius
 maxime
 Exeplum
 Alberti

rruis: de fistulariōibz z hmoi. Est autē valde oc
 culū vire cogſcere futura ex ſomnijs: etiaz an
 ſiāz p reuelarōez. ¶ De h tñ audiam⁹ duo exē
 pla. Prīmū ē de ſomnio: qd narrat Tull⁹ ili.
 ij. d nā deoz. Dic cū ibidē q duo familiares
 ſocij z amici archades. i. greci iter ſil facientes
 ad aliquā ciuitatē puenerūt. qz vn⁹ ad domū
 ſui amici preter: alter vō ad hoſpitū diuertit.
 Jsq̄ i domo amici ſui erat vidit in ſomnijs ſo
 ciū ſuū orantē vt ei ſubueniret: eo q niſi iuuat⁹
 rer cū eēt ab hoſpice iuguland⁹. Ille vō h viſu
 exercitat⁹ d lecto ſurrexit z hoſpitū in q hēc age
 banſ perere conar⁹. ē ſ ad ſe rediēs z tanqz va/
 nū ſomniū parupēdēs ad lectū rediēs obdor⁹
 mui. tūc ei⁹ ſoci⁹ ſedō p ſomniū apparuit: z i/
 ſtanti⁹ qz pūa rogare videbat vt ei auxiliaret.
 ſz iſte neqz de ſomnio tūc curās itez obdorū
 ut. cui certio i ſomnio ſoci⁹ cum magna qrela
 apparuit: ſe dicēs iā iugularū cē: obſecrans qm̄
 vice ſue auxiliū ferre neglexiſſet: vt ſalē vltio/
 nē non negare. dicēs corp⁹ ſuū trucidatū ferri
 extra portā ſup currū coopertū ſtercore ſepeliē/
 dū: vt ei⁹ ſcel⁹ vel factū celareſ. tūc pſtātibz p
 abo familiar⁹ z amice⁹ cōpuliſus prin⁹ cū iudi/
 ce ad illā portā ſūmo mane ecurrir: z currum
 quē in ſomno p ſomniū ei dimōſtrauerat cōpre
 hēdit: hoſpitēqz ad capitale ſupplicij pducit.
 Hoc exēplū narrat Valer⁹ maxim⁹ li. j. c. v. d
 ſomnijs: circa finē. ¶ Scdm̄ exēplū ē qd Alb.
 narrat de ſeipō vbi ſ. dicēs. Ego etiā ſomniat⁹
 uti eſſare ſup ripam cuiuſdā fluminis: in q ſup
 aquā fabricatū fuerat molēdinū. videbatqz mi
 hi p ſomniū q puer i aquā caderet: z veniens
 ad rocam molēdini dēſpiceret z necaret ibidē.
 Euiſtilās autē cū h ſomniū referre ſocijs vl fra
 tribz: anqz finita eēt recitatio: nūciat ad eſſe m̄
 magno ciuitaru: nūciās h idē qd mihi videbat
 in ſomnio. cū cū m̄ z puer ante h oino mihi ſu
 iſſent icogniti. nec vnqz noueri vl videri caſdē
 pſonas. Ex qbz pcludi pē p ſpū diuinū hmoi
 futura z occulta pnuiciari eo mō q dicit ſup.
 ¶ Aliud exēplū. Quidā i ſomno vidit p ſomniū
 q niger qdā qſt ethiopa pforaſſet cor ſuum ſa
 gitra. habuerat atē vigiſas volūrate peccādi cū
 mltere. poſtqz atē euigilauit iterp̄rabat ſomniū
 nō cē aliō qz vuln⁹ atē ex volūrate peccādi. Et
 ſic iuit ad p̄ſſorē perā ſua p̄ſitēdo: ſperās p h
 a rī vulnere curari. Tūc alia nocte qdā habu/
 it ſomniū quō idē ethiopa ſecū adduxit alios
 duos ſocios ſuos: z digito eis oñdit di. Ecce il/
 le ē cui⁹ cor pforauit ſagitta. ill⁹ atē roganſ vt
 eis vuln⁹ oñderet. leuauit tunicā ſomniat⁹ vo
 lēs oñdere vuln⁹ z n̄ iu enit. Tūc alii dixerunt
 Ubi ē vuln⁹ qd feciſti. tu vtz n̄ dixiſti. Quibz
 ille ait alia voce. p̄certo vuln⁹ ſibi fecerā: ſz ſa
 narū eſt. His dictis ille euigilauit: z cōſuit p
 p̄ſſionē vulnus anime ſue curatum eſſe. Ex
 illis etiā pz q non ſp ſomnia veniunt a deo ſic
 qdā. errantes dixerūt: ſtoici z epicuri: q voley
 bāt q ſomnia ſolū ex p̄ncipijs diuis cauſarent

z ſi ex cauſ nālībz. per illd. qz ēr bruta ſoniār ſiē
 boies: qbz vtiqz de⁹ n̄ imititē ſonia. ēr homies
 male viuētēs ſoniār. q nō merēt hēc diuias re/
 uelationes zc. ¶ Sed adhuc di. qd. Que gñā
 boim bñ ſoniār: z meli⁹ ex ſomnijs futura pdi
 cū. i. qz boim ſonia pl⁹ ſificanti⁹. Rūdicē b̄ez/
 uit ſm̄ bñm Tho. in fine. iij. li. de ſono et vigi/
 lia. z Alb. in cōmē. ibidē. ar. vij. de bis q bñ vel
 meli⁹ alijs p̄ccat⁹ z p̄nuiciat ſonia. Et ibidē. c. Tria ge
 it. d. arte in p̄rādī ſomnia. q tria ſt gñā boim
 q bñ ſoniār z diuinār. ſ. veſant/amici/ z meli⁹
 cholici. Prō ei veſanti vl iſanti bñ p̄uidēt z di
 uinār d ſonijs. L. i. rō ē: qz tles n̄ ſt illecti ſue
 arētē circa p̄pos mor⁹. z iō apphēdūt z diſcer
 nūt mor⁹ paſſiōes extranee q t̄gite eos. vñt atē
 prudētissimi z opri n̄ ſt inētē niſi circa ſapias
 z xreutes z alia hōeſta. p̄ q n̄ p̄cipitū ſonia niſi
 forte aliq̄ mōis ſup diceſ. ¶ Scdm̄ amici bñ ex
 recte ſoniār ſiē res eueniūt de ſuis nois z ami
 cis. L. i. rō ē: quia amicor ad inuicē eſt maior
 ſollicitudo. z iō ſuoz p̄bata ſmarū ſiue appari
 tionū i ſonia ē maior cognitō. An notū z amiz
 ei p̄cipue qn̄ ſt ſepari. p̄cul ab inuicē: marie. p̄ i/
 uicē: ſt ſolliciti. de ſe mlta ſperātes: z de ſe ml/
 ta timētēs. Marie ei cognōſcūt ſe inuicē: z ſen/
 tiūt mor⁹ ad inuicē ſibi factos p paſſiōes ſpei/
 amor⁹ z timor⁹. Et h mō ſe hñt ſonia nozoz z
 amicor. Nā mor⁹ ſomnior amicor ſt mag⁹ p
 fundari z vehēmētēs qz extrancor. ex cā iā di/
 era. ¶ Tertio melancholici meli⁹ alijs ſonia cō/
 iectat⁹ z p̄nuiciat. L. i. rō ē: qz i illis ē vehēmētēs
 imaginariōnū imp̄ſſio. Tū qz min⁹ p̄p̄ijs inē/
 dunt z minus p̄p̄ijs curā impendūt. Tū qz ra
 ro vnqz p̄funde dormiūt: z iō meli⁹ p̄ccat⁹ di
 uinār z p̄uidēt ſomnia. Illi atē q opriē z artifi/
 cioſe dēſināt z in p̄p̄ant ſonia ſt illi q mouēt
 ſubtilit̄ in ſpicere ſilitudies rez. Verbi grā. ſiē
 ſe hz hō i aq̄ mora: ſic mltoies hō ſe hz i ſonijs
 ſic ſteuētēs i aq̄ mora ſimlacta diſtoza z cō
 fuſa. p̄mpri ſt reddere figurara vl ſignata ipo
 rū ſubtilit̄. qz ſciūt iſpicere ſilitudies ſimlactoz
 ſiue imaginū aut idolor. ad ca qz ſt ſimlacta
 dicētēs qz hēc ē figura bois: hēc eqz: z ſilia. Sic
 ē i ſomnijs ieuētēs ſimlacta diſtoza. p̄mpri ſt
 dēſinare ipoz figurara vl ſignata: illi qui
 mouent ſubtilit̄ iſpicere ſilitudines cor. ad ea
 qz ſt ſimlacta. Hec Tho. vbi ſ. ¶ Ex oibz his
 pz iñſio ad qdōnē ſup morā circa ſram L. Uex
 licitū ſt p ſonia diuinare ſiue futura predicere.
 vtz qz qdā ſonia obſuare z p ea futura pnoſti
 care z p̄nuiciare. ē licitū: vtz illa q p̄cedūt ex re
 uelacōe diuina: vl ex cā nālī iſticeca: vl extriſiceca
 qn̄tū ſe p̄ r̄al cauſe nālīs exēdere. Si autē
 exēdāt r̄tā ſonia vltra id ad qd p̄ ſe exēdere
 r̄tā nālī. vl ſi ſiāt ex imiſſiōe dmonū: r̄tē erit
 diuinār ſupſtitioſa z illicita. z qz difficile ē cog
 ſcere cās ſomnior z futuroz. enenrū an ſine
 nālīs aut volūrate: corpales vl ſp̄iales. it̄m
 ſece vl extriſiceca. difficile ē obſuare ſonia: z cu/
 rioſū vald oibz ſonijs iniri. qz p̄lics p̄tigit p ca

Exēplū
Valerij
maximi.

Exēplū
Alberri

f

Tria ge
nera boi
mū bñ
ſomniac
diuinac

B

De effectibus somniorum

falli q̄ recte dirigi. Un̄ sacra scriptura malos ob
 fuarores somniorum multipliciter reprehendit: vtz s̄. ante
 lram D. i. Lcui. 2. Deut. 2. Eccl. xxxiij. cap. 22.
 Sic parcurit̄ cor tuū pb̄atias parit nisi ab
 oleissimo fuerit emissa visitatio. Et seq̄ statim.
 Ne dederis i ill' cor tuū. Nostros ei errare fecerit
 sōnia. Etia difficile ē p̄noscicare de ill' q̄ a celo
 veniūt. Jō de Caro: Sōnia ne cures. Et si for̄
 re aliq̄ dicit q̄ q̄s sp̄is eueniūt q̄ somniat. Di
 cēdū ē ill' q̄ p̄p̄ multitudinē apparētiarū i sōno.
 n̄ ē mixt' si aliq̄ v̄sificat. Et d̄ h̄ p̄t Bristo. cxiij.
 i li. d̄ som. 2. vigi. Si aliq̄s s̄ p̄p̄ceret mltas fa
 bas ad vnū signū: nō ē mixt' si vna v̄l due can
 gū signū. Etia in sōnijs sepe diabol' immiscec
 opa sua: vt pr̄ s̄. 2. q̄nq̄ x̄a i somno reuelat: vt
 postq̄ hō credit sepe sōnijs radē eū decipiat. sic
 pr̄ s̄. i. exēplo Breg. an̄ lram L. Et i vita b. An
 diabo tonij legit quō f̄res aliq̄n veniētēs ad eū dixē
 lus im̄ sibi reuelata fuisse aliq̄ i sōnis: vt qz n̄ in un
 scet opa daret zc. Jpe ar̄ eos arguit ne i his se firmaret
 sua sōni' eo q̄ dēmo c̄l'ia sepi' vera reuelat q̄ nosc̄t ex q̄
 busdā exp̄ctijs tā p̄ntib; vt qz forte hodie ml'
 tū pluit in sup̄iorib; p̄tib; fluuij ex q̄b; fluuijs
 aquā crescere op̄z. qd̄ p̄dicere p̄t dēmo anq̄ h̄
 aq̄ crescit. Un̄ 2. b̄tūs An̄o. s̄t̄ib; dixit. Scitoz
 te qz 2. dēmo p̄ueniēs reuelauit mibi aduentū
 v̄m. cognouit ei vos creūtēs de cellis vis. et
 audiuit vos ituros ad me. sic sua celeritate p̄
 uenit: 2. h̄ mibi idicauit. Illo t̄n̄ nō obstare hō
 discrep̄ p̄t pb̄abil' iudicare ex sōnijs aliq̄ su
 rura s̄m p̄missa. Et signē d̄ h̄ b; sōnia ex q̄
 bus moueri d; ad detestationē peccōz. v̄l emen
 dationē vite sue. t̄c̄ cogitare debet q̄ d̄i reuo
 lationē p̄ angelū suū h̄ fiat. 2. sic vitā suā emen
 det. Ita 2. de alijs homi' ad salutē necessarijs.
 Nūc vidēdū ē de t̄rio: vtz Utz in sōnijs
 possit eē pecc̄m: Et breuē dicēdū est s̄m mentē
 sc̄i Thom̄. i. septo. iij. di. ix. ar. iij. q. j. vtz no
 cturna pollutio sic pecc̄m: Et s̄m pecc̄m de carā
 ta. i. iij. sc̄i. vtz aliō q̄ pecc̄m morale ipediat
 ab eucharistie s̄p̄tione q̄ i somno nō possit eē
 pecc̄m: sed effectus pecc̄i v̄l signū pecc̄i. Rō illius
 ē: qz ad pecc̄m requir̄ libertas volūtat; q̄ nō est
 libera nisi p̄cedat libe' iudiciū rōnis. s; i sōno
 nō ē libe' iudiciū rōnis: eo q̄ iudiciū rōnis de
 p̄der ex op̄ib; aliāz porētiāz sensitīuāz. q̄ in
 somno ligant. Lū em̄ om̄is cognitio intel
 ctus n̄t̄ oriat' a sensu. nō p̄t eē recc̄tū iudiciū
 rōnis: nec p̄ p̄ns liberū arbitriū voluntat; q̄n̄
 sensus s̄r̄ ligat: vt ē in somno. Et p̄ hoc i so
 mno nō p̄t aliq̄s peccare neq; mereri. S; t̄n̄
 in sōno p̄t eē v̄l accidere effect' pecc̄i v̄l meriti
 inq̄ntū somnia h̄nt cās imagiatiōis vigilātiū
 bonas vel malas Un̄ in somno p̄t accidere si
 gnū meriti q̄n̄ imagiatiōes cogitatiōes 2. af
 fectiōes bone i vigilia p̄cesserūt. Un̄ Aug. sup
 Gene. dicit: q̄ p̄pter bonā affectiōē ante etiā i
 somnis qdā ei' merita clarent. Qd̄ p̄bat per
 exēplū Salomonis. cui' pecc̄tio in somnis fa
 cta exaudiebat. pura q̄n̄ dormiēs a d̄no donū

sapie impetrauit. ij. Paral. j. Et subdit Aug.
 ibidē q̄ Salomon d̄ placuisse d̄o: 2. remunera
 tionē a deo meruisse. non q̄ t̄c̄ in somno me
 ruit: sed p̄ bono desiderio p̄us habito. qd̄ in so
 mno p̄ signū sc̄tē pecc̄tiōis claruit. Sic 2. muly
 ti sepe habēt sc̄m̄ia: 2. in somnis orāt; p̄tunc
 a deo vt faciat eū eis miam: 2. dirigat vitā cor
 fim suā voluntatē: 2. s̄tia. eo q̄ vigilātes calig
 bus occupant. Sed mō in sōno p̄t esse sig
 gnū demeriti v̄l pecc̄i rōne turpis cogitatiōis p̄
 cedētis: inq̄ntū. turpis cogitatio i vigilia p̄
 cessit. Ubi ē notādū: q̄ turpis cogitatio. i. im
 mūda d̄ nō solū illa q̄ ē de turpib; qz de talib;
 honesta 2. bona cogitatio p̄t eē. pura cū aliq̄s
 de turpib; cogitat eā disputatiōis: lectiōis vel
 p̄fessiōis zc. Sed illa d̄ cogitatio turpis q̄ tur
 pitudinē habz p̄t delectatiōes v̄l p̄sensū aditū
 cetū Et tō q̄uis pollutio q̄ ex crapula v̄l infirmi
 tate n̄c̄ accidit nō ipediat a cōione si necessi
 tas incubat: s; Breg. t̄n̄ pollutio q̄ ex turpi cog
 itatiōe accidit impedit. Unde hec qd̄ turpi
 tudo magis ē horrenda q̄ illa q̄ ex crapula ac
 cidit. tū qz magis vitari p̄t: cū difficultimū sit
 in cibo modū tenere. tū qz magis est. p̄p̄ ad
 mortale pecc̄m. Hec b̄tūs Tho. in scriptis. iij.
 sc̄i. vbi s̄. Utz nocturna pollutio ipediat a sū
 p̄tione corpis ch̄i. in sol. iij. argū. vbi agit de co
 gitatiōe turpi. Sed forte d̄. qz q̄ in somno
 qd̄ potest peccare vel mereri tali rōne. qz in so
 mno potest qd̄ p̄sencire vel dissentire alicui tur
 pitudini p̄ntate. s; zc. Rū d̄c̄t s̄m sc̄i Thom̄.
 vbi s̄. in solut. iij. 2. iij. argū. q̄ si aliquis i so
 mno aliq̄n p̄sencire turpitudinē: aliquādo non.
 qz tamē iudiciū rōnis in somno nō ē ex toto li
 berū. qd̄ parz. qz i dormiēdo iudiciū rōnis s̄m
 p̄ est ex aliq̄ falsitate. quia iudicat se habere p̄
 se ns aliq̄d de q̄ somniat: qd̄ t̄n̄ nō ē p̄sens eoq̄
 in dormiēdo sensus nunq̄ ex toto s̄r̄ liberz
 nec p̄ p̄ns v̄sus libe. arbi. 2. ideo talis p̄sensū
 vel dissensus q̄ntū ē in sentē meritori' nec de
 meritorius p̄t eē zc. Sed aduocdi. quie:
 Utz fornicatio somniata ipediat a sump̄tione
 corpis ch̄i: Et videt q̄ nō. quia grauius est
 pecc̄m homicidij vel furti q̄ pecc̄m fornicatiōis.
 sed si aliquis de nocte somniat homicidij p̄p̄
 trare vel furtum aut qd̄cunq; aliud pecc̄m: nō
 impedit a sump̄tione corpis ch̄i. s; videt q̄ mul
 to minus ipediat fornicatio somniata. Respō
 deo 2. dico: q̄ q̄ntū ad hoc est differētia inf̄ pec
 catū homicidij 2. fornicatiōis: eo q̄ licet pecc̄m
 homicidij de se sit grauius pecc̄o fornicatiōis:
 t̄n̄ q̄ntū ad cōionē vel sump̄tione corpis ch̄i
 pecc̄m fornicatiōis est graui'. Un̄ si aliq̄s sōni
 et de nocte homicidij aut furtum aut qd̄cunq;
 qz aliud pecc̄m p̄petrare: nō p̄t hoc impedit a sū
 p̄tione corpis ch̄i sicut ex somnio fornicatiōis p̄
 petrate. Lū rō ē. qz somniū homicidij nō im
 p̄ducit corpalē m̄ iudiciā: nec etiā tantā distra
 ctionē mētis sicut inducit fornicatio somnia
 ta. p̄t delectatiōis itēsonē. S̄tō somniū homicidij

Exēpla

Exēplū
pr̄ s̄. i. exēplo Breg. an̄ lram L. Et i vita b. An diabo tonij legit quō f̄res aliq̄n veniētēs ad eū dixē lus im̄ sibi reuelata fuisse aliq̄ i sōnis: vt qz n̄ in un scet opa daret zc. Jpe ar̄ eos arguit ne i his se firmaret sua sōni' eo q̄ dēmo c̄l'ia sepi' vera reuelat q̄ nosc̄t ex q̄ busdā exp̄ctijs tā p̄ntib; vt qz forte hodie ml' tū pluit in sup̄iorib; p̄tib; fluuij ex q̄b; fluuijs aquā crescere op̄z. qd̄ p̄dicere p̄t dēmo anq̄ h̄ aq̄ crescit. Un̄ 2. b̄tūs An̄o. s̄t̄ib; dixit. Scitoz te qz 2. dēmo p̄ueniēs reuelauit mibi aduentū v̄m. cognouit ei vos creūtēs de cellis vis. et audiuit vos ituros ad me. sic sua celeritate p̄ uenit: 2. h̄ mibi idicauit. Illo t̄n̄ nō obstare hō discrep̄ p̄t pb̄abil' iudicare ex sōnijs aliq̄ su rura s̄m p̄missa. Et signē d̄ h̄ b; sōnia ex q̄ bus moueri d; ad detestationē peccōz. v̄l emen dationē vite sue. t̄c̄ cogitare debet q̄ d̄i reuo lationē p̄ angelū suū h̄ fiat. 2. sic vitā suā emen det. Ita 2. de alijs homi' ad salutē necessarijs.

An in so
mnijs cō
mittat
pecc̄m

J

Turpis
cogitatio

R

Impedi
menta a
sūptiōe
corpis
ch̄i

M
Pollutio

Duplex
ocium

vel cuiuscunq; alteri? peccati mortali? puenit ex ea q̄
 ē peccati mortali? ipedit a sup̄tione hui? sacri. z bñ
 rone somnii d̄ se: s; rōe sue cāe q̄ ē peccati mortali?
 vt qz i vigilia cogitauit p̄ que modū poss; bo/
 micidii p̄ficere: z ad b̄ p̄sentit vel in alijs peccati
 mortali? zc. Nec snialr̄ s. Tho. iij. p̄e. sum. q.
 lxx. ar. vij. vtz nocturna pollutio ipedit a sū
 p̄tione corpis ch̄i i solu. v. arg. ¶ Ex il̄ is p̄t; q̄
 pollutio i se nō ē peccati i somno. qz tūc deest vs̄
 libe. ar. vt s̄ p̄t̄ tñ p̄tigere q̄ i p̄a euigilatiōe
 orat̄ peccati: vtz si pollutio placet. p̄p̄ delecta/
 rione. Et tūc ē peccati veniale si tal̄ placetia ē ex
 surreptiōe. mortali? ar̄ si sit cū d̄clibatiōe z p̄sent/
 sur: p̄cipue cū appetitu futurū. J̄p̄a ar̄ post pla
 cētia nō fac̄ p̄teritā pollutiōe; peccati. Si x̄o pla
 ceat tanq̄s exoneratio v̄l alleuatio nōe/ credit̄
 nullū eē peccati zc. Rogem? q̄ deum vt sua gr̄a
 nos respiciat ne p̄ somnia i erroē labamur: s; s;
 sed poti? i bono vitam nostrā dirigam? p̄ ch̄i
 stum dñm nostrū Amen.

De Ocio qd̄ ascribit̄ acidiē. Ser. Lxi.

Qui operatur ter:

Quam suā faciabit panib; q̄ a s̄t secret̄
 ocii stultissim? est. puer. xij. ¶ In p̄
 cedētib; s̄mōib; p̄la audist; de acidiā z mal̄ ei?
 z tādē in p̄rio s̄mōe p̄cedēti d̄ somnijs. vñ som
 nia origiē habeat. q̄s sit effectus somniorū.
 Est aliqñ sine peccati vel nō. z an licitum sit ex so
 mnijs futura p̄dicere: qñ z qñ nō. Et qz ocii
 est vñ malū p̄culosus qd̄ etiā acidiē ascribit̄.
 Jō nunc cogitamus dicere aliq̄ de ocio. de q̄ Sa
 piēs d̄ i x̄bis th̄eas: qui secret̄ ocii stultissim?
 est. vbi s̄. Pro gr̄a Ave maria. ¶ Qui operat̄
 terrā suā faciabit pa. q̄ aū secret̄ ocii stultis. ē.
 vbi s̄. Circa x̄ba th̄eas p̄mo videndū ē d̄ du/
 plic̄ ocio: vtz v̄ruosū z viciōsū. Secūdo sp̄alit̄
 de ocio viciōsū: q̄re z q̄lter sit vitandū.

¶ Circa p̄mū ē notādū: q̄ duplex ē ocii. vtz
 v̄ruosū z viciōsū. P̄mū ē ocii p̄replatiōis
 s; vacatio ab his q̄ s̄t actiue vice. z h̄ d̄ ocii
 s̄c̄m: qñ q̄s vtz soli deo vacat p̄ p̄replatiōe. z
 non se occupat ex̄tiorib; occupatiōib; vite acti
 ue: vtz i regēdis z corrigēdis alijs. i informari
 one aliorū. i exercitio op̄e misericōdie. z sic d̄ alijs.
 De h̄ ocio d̄ Aug. Ocii s̄c̄m q̄rit̄ charitas fra
 t̄ernitas. negotiū iustū suscipit̄ nēccitas v̄ritas.
 Et tale ocii vel q̄s p̄replatiōis p̄ligēdū ē vi/
 re actiue. s̄m illd̄ ps̄. Vacate z videte qm̄ ego
 sum de? q. d. Vacate corp̄e ab ope ex̄tiorū: z vi
 dere. i. attendite mente diuie p̄replatiōi. vñ sub
 dit. qm̄ ego sum d̄s. Alberr? ar̄ sic exponit̄ sup̄
 ps̄. Vacate a peccatis: a negotijs seculi: a p̄rurba/
 tionib; animi. Et subdit̄: videte s; mente. que
 quāto fuerit purior: tanto vtz facilius z clari/
 us intuebit̄. Et subiungit̄ ad quē finem: v̄l ad
 quid debeat quis vacare et videte: vtz vel ad
 cognoscendū ch̄m esse deū. Jō d̄r: videte qm̄
 ego sum deus: z nō ali? de? p̄ter me. Vel iō d̄r:

vacate z videte. s. p̄replatiōi. ad oñ dēdū q̄ p̄ d̄
 replatiōis n̄ q̄rit̄ nisi d̄s. Ubi notādū s; s. Tho.
 i s̄p̄. iij. sen. di. xv. d̄ oīone. q̄ h̄o a negotijs s̄e
 clarib; seq̄strat? soli d̄o vacat dupl̄r. s. p̄ lectiōe
 z oīone. P̄rio p̄lectiōe; i q̄ntū h̄o deū loq̄nt̄ i
 scrip̄tur̄ audit. Secūdo p̄ oīone; i q̄ntū d̄o loq̄t̄.
 z sic meditatio cōphēdit̄ sub oīone. Sic p̄t; qd̄
 sit ocii v̄ruosū z s̄c̄m. ¶ Ex q̄ par; q̄ icantū ee
 p̄culosū ē arguere sine rep̄hēdere p̄sonas d̄ctū
 ras studio aut lectiōi scrip̄tur̄. siue oīonib; sic
 ph̄dolo: mlti insipietes faciūt dicētes. Ecce h̄ va
 die ille ociosus. B̄l̄h̄ d̄icit̄ Sic tot ociosi q̄s p̄
 oēs nutrire: D̄ de v̄tinā mltos h̄m? el̄s oct
 osos: credo q̄ cū suo ocio maḡs placēt̄ d̄o q̄
 tu cū labore tuo. maḡisq; p̄desent̄ republice
 cū suis oīonib; q̄ mlti v̄uēt̄ i mlti anxietat̄
 rib; z laborib;. Quis em̄ sepius placat̄ deum
 vt auertat̄ irā suā a peccati: certe tales ociosi.
 Quis ip̄errat̄ si t̄ctū fertilitatē: q̄s repellit̄ in
 sidias inimicorū: q̄s sterilitatē et pestē: et sic de
 alijs: certe tales ociosi. s; sep̄t̄rū p̄ualcat̄ in
 q̄tas hoim: vt h̄mōi ocio d̄diti nō exaudiant̄.
 De h̄ ocio p̄replatiōis ad p̄ns nolo ampl̄ imo
 rari. ¶ Alio ē ocii viciōsum. et ē vacatio ab oi
 actu iusticie. Uñ B̄r̄g. Ocii ē vel d̄ qd̄ earer
 rōne iuste necitat̄: v̄l iūctiōe pie v̄ritat̄. ¶ De
 ocii ē d̄ h̄o vacat ab oi ope bono siue corpali
 siue sp̄uali. Sic ludētes ocio vacāt. sic et male
 opantes v̄l iūcti: v̄l ea q̄ ad malū p̄uertūt. sic
 ad sup̄biā zc. Sic raxillos faciētes s̄t ociosi. sic
 furtores z furtosos. pellifices z ceteri sup̄bie def
 uēt̄es. Et h̄ ocii ē peccati z p̄ oīs vitādū. de q̄
 nūc ampl̄ inrēdere volo. ¶ Q̄ aut̄ h̄ ocii sit
 peccati p̄t; ex t̄tib; vtz ex ch̄i rep̄hēsiōe: ex puni
 tōe: ex s̄t̄rudie. P̄rio ex rep̄hēsiōe ch̄i. Nihil
 ei rep̄hēdit̄ nisi culpa. s; ocii rep̄hēdit̄ p̄ ch̄i
 Mar. xx. d̄icit̄. Quid stas h̄ rora die ociosus.
 Ociosus aut̄ ē q̄ op̄d̄i nō opat̄. ¶ Secūdo p̄t; h̄
 idē ex punitiōe sic. Nihil a d̄o punit̄ nisi peccati
 sic z bonū a d̄o remunerat̄. s; ociosus v̄l ocii
 punit̄ a d̄o: s̄m illd̄ Mar. iij. Dis arbor q̄ n̄ fr̄
 cerit̄ fructū bonū excideat̄: z ignē mittet̄. Idē
 h̄ Mar. vij. Sed ociosus ē arbor q̄ nō fac̄ fru
 ctū bonū quē tēnet̄ facere. a ocii ē p̄t;. ¶ Ter
 tio p̄t; illd̄ ex cōp̄atiōe v̄l s̄t̄rudie sic. Iniquitas
 ē peccati: s; ocii ē iniquitas. s; illd̄ Ezech. xv. Nec
 fuit̄ iniquitas sodomie fororis tue: sup̄bia: saturi
 tas panis. i. gula: abūdātia z ocii ip̄o de filiaz
 ei. z manu egeno z paup̄i n̄ porrigebat̄. z ele
 uare s̄t̄ fecerūt̄ abominatiōes corā me. i. luxu
 rie malū zc. ¶ S; di. d̄s. Et q̄ ocii ē peccati an
 sit mortali? v̄l veniale: z qñ: z qñ nō: Rñr q̄ ocii
 ē aliqñ peccati veniale: aliqñ mortali? Veniale tē
 niale peccati
 ē: cū q̄s q̄sc̄it̄ z delectat̄ i aliq̄ bono delectabili
 creato: tñ cetera deū. i. nō d̄ deū. vt si q̄s delectat̄
 in x̄bis ociosis: v̄l in instrument̄ musicis: aut i
 cāctis zc. sic tñ q̄ si seiret̄ h̄ eē d̄ deū. neq̄q; h̄c
 delectatiōe; q̄er̄ h̄c velle. Mortale ar̄ peccati ē
 ocii: cū q̄s i aliq̄ bono cōmunit̄ p̄p̄it̄ bono
 icōmunit̄. i. d̄o. vt si q̄s co t̄pe q̄ d̄berz audis̄ peccati

M
Pollutio

Turpis
cogitatio

B
Ocii v̄l
ociosū

D
Duplex
ocium

L
Ocii v̄l
male pec
cātū

O
Ocium
mortale